herpy

GEKKOER

Pachydactylus rangei

En nesten gjennomsiktig, laksefarget ørkengekko med kjempestore øyne og svømmehud mellom tærne, som den bruker som spade i den løse sanden i Namib-ørkenen. Den er nattaktiv og graver seg ned om dagen. Den trenger dyp sand, tørr luft og kjølige netter og er en art for den erfarne holderen.

Familie: Gekkonidae Engelsk: Namib web-footed gecko Tidligere navn: *Palmatogecko rangei; Syndactylosaura schultzei*
Publisert 15. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**11-14 cm** total lengde inkl. hale
Vekt	**5-10 g**
Levealder	**5-8 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Bakkelevende og gravende**
Biotop	**Ørken**
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**60 × 40 × 30 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Varmeplass	**32-35 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
UVB	**Valgfritt** Ferguson-sone 1
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene, parvis eller én hann med flere hunner**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**9-12 mnd.**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Inkubasjon	**56-75 dager** ved 30 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Ikke listet**
EU-vedlegg	**Ikke listet**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Pachydactylus rangei er en liten, slank gekko med blek, nesten gjennomsiktig hud i en laksefarget tone. Noen dyr har lysebrune striper eller et fint nettmønster, andre er nesten uten tegning. Hodet er tydelig avsatt fra kroppen, og de store, mørke øynene har loddrett pupill. Beina er tynne, men føttene er brede, og tærne er forbundet med hud helt ut til tuppene. Svømmehuden har ingenting med vann å gjøre: Den fungerer som en spade. Gekkoen sprer tærne slik at foten danner en flate, og for- og bakbein arbeider sammen når den graver seg ned og kaster sanden bakover.

Arten ble beskrevet i 1908 av den svenske zoologen Lars Gabriel Andersson som *Palmatogecko rangei*. Artsnavnet hedrer samleren Paul Range, som fant typeeksemplaret ved Lüderitz. I 2005 ble den flyttet til slekten *Pachydactylus*, hvor den sammen med *Pachydactylus vanzyli* utgjør den såkalte Palmatogecko-gruppen, og den er fortsatt kjent under det gamle slektsnavnet *Palmatogecko*. *Syndactylosaura schultzei* er et yngre synonym. Det finnes ikke noe etablert norsk navn.

Den er en av de mindre gekkoene, omtrent 11-14 cm inkludert hale. Hunnene er større og tyngre enn hannene og kan veie opptil 10 g, mens hannene veier 5-6 g. I naturen er det like mange voksne hanner og hunner. Gekkoen har også en stemme med et bredt register fra pip og klikk til kvekkende og bjeffende lyder, som den bruker når den forstyrres eller leter etter make.

Levetiden er dårlig kjent. I naturen blir dyrene sjelden mer enn omtrent fem år gamle, mens det ikke er uvanlig at de blir eldre i fangenskap. Den høyeste alderen er ikke kjent, så 5-8 år er et forsiktig anslag.

Gekkoen er skjør og har tynn hud, så den egner seg bedre til å bli sett på enn til å bli håndtert. Til gjengjeld er den fascinerende å holde når den får det den er bygd for: dyp, løs sand, varme flekker, kjølige gjemmesteder og mørke netter med litt fukt i luften.

Utbredelse og leveområde

Arten lever langs Afrikas sørvestlige kyst i Namib-ørkenen og de tilgrensende sandområdene. Utbredelsen strekker seg fra Moçâmedes (i dag Namibe) i Sør-Angola til Daberas i Richtersveld i nordvestlige Sør-Afrika. Hovedtyngden av bestanden lever sannsynligvis i Namibias brede kystørken mellom elvene Koichab og Kuiseb. Typelokaliteten er Lüderitz.

Gekkoen holder seg mest nær kysten, men er funnet opptil omtrent 130 km inne i landet og opptil ca. 300 meters høyde.

> **Naturlig utbredelse:** Namibia, Angola og Sør-Afrika.

LEVEOMRÅDE

Gekkoen er spesialist på løs, vindblåst sand: sanddyner og deres le sider, sandsletter og kanter med sparsom, forblåst vegetasjon og stein. Ungdyrene sitter ofte på dynenes bratte le sider, hannene sjeldnere. Bestanden kan nå omtrent 19 dyr per hektar, og noen voksne har hjemmeområder på over 4 ha, så gekkoen beveger seg vidt omkring om natten.

Miljøet er ekstremt. Ved bakkeoverflaten svinger temperaturen i løpet av året fra omtrent 1 °C til knapt 43 °C, mens den nede i sanden bare skifter mellom ca. 21 og 32 °C. Det faller omtrent 60 mm nedbør i året, og mindre enn halvparten er regn, resten er tåke. Kaldt havvann og en varm kyst gir tett tåke om natten. Gekkoen tilbringer dagen i en selvgravd gang som kan være opptil en meter dyp, og kommer først fram etter solnedgang. Vann får den særlig fra tåkens kondens på planter og sandkorn, og den kan også ta opp fukt gjennom huden. Det mønsteret av tørre dager og fuktige netter er det man skal etterligne i terrariet.

Stell

TERRARIET

Bruk et langt, lavt terrarium, for det er bunnarealet som teller. Et par bør ha minst 60 × 40 × 30 cm (lengde × bredde × høyde), og større er bedre. Plastkasser ned til 40 × 30 cm kan også brukes, men det større målet gir plass til en ordentlig temperaturgradient og passer bedre til en art som i naturen beveger seg vidt omkring.

Bunnsubstratet er hele innredningen. Bruk fin, rundkornet natursand eller strandsand helt uten leire, slik at den verken klumper seg eller blir hard når den tørker etter sprøyting. Knust industrisand og kalksand må unngås. Et lag på 3-5 cm sand kan brukes, men et dypere lag på 8-10 cm gir dyret mulighet til å grave en ordentlig gang og trekke seg unna varmen. Legg ut flate stykker kork eller tre eller en omvendt leirunderskål som skjul. Tunge steiner skal stå rett på terrariets bunn, slik at de ikke kan skli ned over et gravende dyr.

Gekkoen kan ikke klatre i det hele tatt, så terrariet kan stå helt uten lokk for å få best mulig ventilasjon. Et nettlokk holder likevel andre dyr og løse insekter ute og skader ikke. Ventilasjonen er avgjørende, fordi overflaten av sanden må tørke opp i løpet av dagen.

Les mer: Varme og temperatur

TEMPERATUR

Gi en temperaturgradient, slik at dyret selv kan velge. Om dagen skal bakgrunnen være 24-28 °C, og omtrent en tredjedel av bunnarealet varmes opp til 32-35 °C. Resten av terrariet bør ikke komme under ca. 24 °C om dagen. Om natten skal temperaturen falle til 18-22 °C. Den store forskjellen på dag og natt er naturlig for arten. Mål også temperaturen nede i sanden, for det er der gekkoen ligger om dagen.

Varmekabel eller varmematte under en del av bunnen kan brukes. Det fungerer så lenge varmen bare sitter under en tredjedel av arealet og styres av en termostat, slik at det alltid finnes kjølig sand å grave seg ned i. Husk at sanden over en bunnvarmer blir varmere jo dypere dyret graver. En svak varmelampe over den ene enden er et godt alternativ, fordi den varmer ovenfra, slik at gekkoen kan kjøle seg ned ved å grave seg lenger ned.

Til avl holdes en vinterpause på omtrent to måneder ved 18-21 °C, se avsnittet om paring.

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Arten lever i ørken, men er avhengig av nattens tåke og dugg. Hold luften forholdsvis tørr og godt ventilert, omtrent 30-50 % relativ luftfuktighet. Intervallet er et anslag ut fra levemåten.

Sprut lett en gang om dagen, om kvelden, på bakveggen og på sanden i en del av bunnen, gjerne under skjulene, slik at dyret kan drikke dråper. Sanden skal bare bli fuktig i overflaten og være tørr igjen neste dag, ellers blir den kald og muggen. Gjør aldri hele bunnen våt.

En lav skål med friskt vann skader ikke, selv om mange ørkengekkoer aldri ser ut til å bruke den. Et hygrometer viser om luften holder seg tørr.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon

LYS OG UVB

Arten er utpreget nattaktiv og ligger nedgravd om dagen, så UVB er ikke avgjørende når insektene strøs med kalk og D3-vitamin. Arten kan holdes uten spesiell belysning. Vil du gi UVB, så bruk et svakt rør over en del av terrariet (Ferguson-sone 1, UV-indeks omtrent 0,5-1 på det mest belyste stedet), og la resten, særlig sanden, ligge i skygge. Det er en forsiktighetsregel.

Ha lyset på 12 timer i døgnet, og hold natten helt mørk. Unngå farget nattlys, som kan forstyrre et dyr med så store øyne.

Les mer: Lys og UVB Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

FÔRING

Gekkoen er insektetende og tar i naturen termitter, maur, biller, gresshopper og edderkopper. Den er grådig, men ingen dyktig jeger, så byttet må være lett å fange. Sirisser i passende størrelse er det beste grunnfôret, supplert med små dubia-kakerlakker og melormer. Insektene skal være mindre enn avstanden mellom dyrets øyne.

Voksne fôres annenhver til hver tredje dag etter appetitt. Gi et variert utvalg, fôr insektene godt på forhånd, og strø dem lett med kalk. Gi kalk med D3 jevnlig, særlig hvis det ikke er UVB. Ta ut levende rester etterpå, for de stresser dyrene.

Unger må ha de aller minste insektene: nyklekte sirisser og særlig firebrats (*Thermobia domestica*), som er særlig godt egnet. Gi så mye at alle får noe, men ikke så mye at kassen yrer av fôrdyr som stresser ungene.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

ATFERD OG HÅNDTERING

Gekkoen er nervøs, rask og skjør, og huden er tynn. Den er et dyr å se på. Håndter den bare når den skal flyttes, og la den heller gå inn i en liten beholder enn å gripe den. Ta aldri tak i halen.

Det sosiale livet er uforutsigbart. Grupper med 3 hanner og 3-5 hunner kan leve sammen uten aggresjon, men hanner kan også slåss. Det sikre valget er å holde dyrene enkeltvis, i par eller som en hann med to-tre hunner i et romslig terrarium og å følge godt med. Del dem hvis du ser jaging, bitt, vekttap eller dyr som holder seg unna fôret. Vent med å prøve flere hanner sammen til du kjenner arten godt.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannene har en rekke på 7-11 forstørrede, tornete skjell i siden av halen. Hunnene har dem også, men de er mye mindre og utydelige. Med litt erfaring kan dyrene kjønnsbestemmes fra omtrent tre måneders alder, og som voksne er hunnene dessuten større og tyngre.

Kjønnsmodenheten nås normalt ved omtrent ni måneder, men hunner kan legge ubefruktede egg allerede som seks måneder gamle. Hold derfor kjønnene adskilt til dyrene er ett år, og sett først en hunn i avl når hun er utvokst og i god kondisjon. Et ungt, lett dyr som produserer egg, risikerer å bli tappet for kalk.

PARRING

I naturen formerer arten seg i april og mai. Hannen biter hunnen i nakken, holder henne fast og fører halen sin inn under hennes.

I fangenskap settes avlen i gang med en kunstig vinterhvile på omtrent to måneder ved 18-21 °C. Dyrene blir sløve og spiser lite, og kjønnene trenger ikke å holdes hver for seg i mellomtiden. Når temperaturen igjen settes opp til det normale, begynner paringene, og noen uker senere kan eggene sees gjennom hunnens gjennomsiktige hud.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger som regel to egg om gangen, mens unge hunner som legger for første gang kan nøye seg med ett. Eggene har hardt kalkskall, måler ca. 8-11 × 7-9 mm og kan sitte sammen eller ligge hver for seg. Hunnen graver dem ned i sanden og dekker dem omhyggelig til. Fordi eggene kan sees gjennom huden, kan du følge med på når hun bærer egg, og når hun har lagt dem. Antallet kull per sesong er ikke kjent.

Eggene er ekstremt skjøre og går lett i stykker. Grav dem forsiktig fram med fingrene eller en myk pensel, og drei dem så lite som mulig. Gi hunnen kalk og rikelig med insekter gjennom hele sesongen, og stopp avlen hvis hun går ned i vekt.

INKUBASJON

Eggene skal selv ligge tørt, men i fuktig luft. Bruk en kasse i kassen: Eggene ligger på tørr sand i en liten boks som står i en større boks med vått substrat, slik at luften rundt dem blir fuktig. Eggene må ikke ligge i vått materiale, og det må ikke dryppe kondensvann på dem. I naturen ligger de likevel nedgravd i fuktig sand.

Inkuber ved omtrent 30 °C. Ungene klekkes etter ca. åtte uker til to og en halv måned, altså 56-75 dager. Det er ikke kjent om temperaturen påvirker kjønnet til ungene.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene skifter hud rett etter klekkingen og begynner å spise etter to til fire dager. Hold dem som de voksne, med fin sand, skjul, en varm sone, lett sprøyting hver dag og de minste insektene. De kan fint oppdrettes i grupper.

Når ungene først har kommet i gang med å spise, vokser de raskt og gir sjelden problemer. Størrelse ved klekking og vekst er ikke kjent, så vei dem jevnlig, og del dem etter størrelse hvis noen henger etter. Skill kjønnene før de blir kjønnsmodne.

Helse og vanlige feil

Rådene bygger på artens levemåte og på erfaringer med andre ørkengekkoer. De typiske feilene er:

- Overoppheting. I naturen unngår gekkoen varmen ved å grave seg ned, så varme overalt og ingen kjølig sand å søke ned i er den mest åpenbare feilen.
- For mye fukt. Våt sand gir mugg, hudproblemer og luftveisinfeksjoner. Overflaten skal tørke i løpet av dagen.
- Væskemangel. Tegnene er innsunkne øyne, sløvhet og dårlige hudskifter. Gjør ikke hele terrariet fuktig, men sørg for at dyret kan drikke dråper hver kveld.
- Fastsittende hudrester på tær og halespiss. Gi litt fuktig sand under et skjul, og løsne restene forsiktig.
- Kalkmangel (benskjørhet), særlig hos unge dyr og avlshunner. Tegnene er skjelving, krumme lemmer og bløt kjeve. Bruk kalk og D3.
- Sand i tarmen. Bruk fin, ren sand, og unngå grovt materiale som dyret kan svelge ved et uhell.
- Tapte haler. Halen vokser ut igjen, men får aldri sin opprinnelige form.

Søk dyrlege med erfaring med krypdyr hvis dyret går ned i vekt, ikke spiser på flere uker, puster med åpen munn, skjelver eller er slapt.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.